

Namazın rükünlerinde doğruluk: Tâdil-i erkân

Amasya'dan okuyucumuz: "Namazda tadil-i erkân ne demektir? Namaz için önem derecesi nedir?"

NAMAZIN RÜKÜNLERİ FARZDIR

Namazın altısı namaz dışında, altısı da namaz içinde olmak üzere on iki farzı bulunmaktadır. Bu farzlardan namazın içinde olanlara aynı zamanda "rükün" de denmektedir. Yani namazın, üzerine bina edildiği ana çatı demektir.

Bir bina düşünün; temel, sütun ve direkleri sağlamsa bina sağlamdır; çürükse bina da çürüktür ve her an yıkılmaya mahkûmdur.

Namazın farz olan rükünlerini binanın üzerine kurulduğu ana sütunlara benzetirsek; bu rükünlerin sağlam olması, namazın da sıhhatinin şartlarından; birisinin bozuk olması ise namazın sıhhatine engeldir.

Meselâ namazda iftitah tekbiri, kıyam, kıraat, rükû, secde ve teşehhüt miktarı oturmak farz olduğundan, bunların birinin eksik olması halinde namaz sahih olmaz. Bu rükünlerden birisi unutulmuş da olsa özürsüz olarak yapılmamış olduğu sonradan anlaşılrsa, namazı iade etmek gerekir.

Bunlardan birisini imamın da yapmadığı anlaşılırsa, yine namazın iadesi şarttır.

RÜKÜNLERDE MUTMAIN OLUNCAYA KADAR DURMAK

Tadil-i erkânın önemini vurgulayan hadisler vardır:

Ebû Hüreyre (ra) rivâyet ediyor: Allah Resûlü (asm) mescidde iken bir adam geldi ve namaz kıldı. Peygamber Efendimiz (asm), adama:

"Dön ve namazını tekrar kıl; sen namaz kılmış sayılmadın!" buyurdu.

Adam namazını yeniden kıldı. Allah Resûlü (asm) daha sonra namazı şöyle anlattı:

"Namaza durduğunda tekbir al. Sonra Kur'ân'dan Ümmü'l-Kur'ân'ı (Fatiha'yı) ve sana kolay geleni oku. Sonra mutmain oluncaya kadar rükû yap. Sonra rükûdan

dimdik oluncaya kadar kalk. Sonra secdeye var. Mutmain oluncaya kadar secdede kal. Sonra doğruluncaya kadar kalk. Bundan sonra bütün namazlarında böyle yap.”1

Yine Peygamber Efendimiz (asm): “Namazdan çalanlar hırsızlık bakımından insanların kötüsüdür” buyurmuş, Ashab-ı Kiram da; “Ya Resûlallah, insan namazdan nasıl çalar?” diye sorduklarında, Allah Resulü (asm):

“Namazda rükû ve secdeyi tam olarak yapmazsa namazdan çalmış olur!” buyurmuştur.2

Bir başka hadislerinde ise Allah Resûlü (asm):

“Allah Teâlâ beş vakit namazı farz kılmıştır. Kim abdestini güzelce alır; vaktinde namazını kılar; namazını huşû ile kılar, rükû ve secdesini tam yaparsa, Allah’ın onu affedeceğine dâir sözü vardır. Böyle yapmayanlar için Allah’ın sözü yoktur. Allah dilerse affeder, dilerse azap eder.”3

Meselâ; kıyamda dimdik durmak, rükûda sırtın dümdüz olması ve en az bir def’a “Sübhan Rabbiye’l-Azîm” diyecek kadar beklemek tadil-i erkândandır. Keza rükûdan kalktıktan sonra belini iyice doğrultmak ve burada “Sübhanallah” diyecek kadar beklemek, secdede en az bir kere “Sübhan Rabbiye’l-A’lâ” diyecek kadar beklemek, secdede alınla beraber burnu da yere koymak, iki secdeyi birbiri ardınca yapmak, iki secde arasında “Sübhanallah” diyecek kadar beklemek tadil-i erkândandır.

Görüldüğü gibi namazı tam ve eksiksiz kılmak, Allah’ın rızasına vesile olması açısından önemli bir farizadır. Şu halde rükünlere riayet etmek ve tadil-i erkân üzere kılmak, namazın “tam” olması için önemli birer kilometre taşı mesabesinde dir.

Tadil-i erkâna bilerek riayet edilmediği takdirde, bu, namazın bozulmasına sebep teşkil eder. Unutarak riayet edilmez ise, “vacip” diyen imamlara göre sehiv secdesi kurtarmakla beraber; “farz” diyenlere göre namaz yine bozulmaktadır.

Tadil-i erkâna riayet etmeyen kimseler imamlık yapamazlar; böyle bir imamın arkasında kılınan namazın iade edilmesi ihtiyata daha uygundur.

TADİL-İ ERKÂNIN HÜKMÜ

Nasıl namazı namaz yapan farzlardan söz ediyorsak, rükünü rükün yapan temel davranışlardan da söz etmemiz gerekiyor. Bu temel davranışlara tadil-i erkân diyoruz. Bu temel davranış olmadığında rükün, rükün olmuyor.

Hal böyle olunca namazda tadil-i erkân, Şafiî ve Maliki Mezhepleri ile Hanefî Mezhebinden İmam-ı Ebû Yusuf'a göre farzdır.

İmam-ı Azam ile İmam-ı Muhammed'e göre ise vaciptir.

Bu durumda tadil-i erkânı da namazın ana çatısı içinde ele almalıyız. Ve namazda tadil-i erkân'a önem vermeliyiz.

Dipnotlar:

1- Müslim, Salât, 45.

2- Müsned, 3/56.

3- Ebû Davud, Salat, 8.